

Farkas László : Gróf Széchenyi István és a «Balatoni Gőzhajózás». Veszprém, 1933.

Csak kevesen tudják, hogy a «legnagyobb magyar» figyelme a Balaton sorsára is kiterjedt. Alig száz évvel ezelőtt még mocsár és nádas övezte a «magyar tengert», csónakon közlekedtek rajta, legfeljebb a Fesztich-uradalom vitorlásán, azon is csak kedvező időben. Széchenyi ismeri fel, mennyi kulturális haszonnal járhat a balatoni gőzhajózás, elsőnek ő lelkesített e téren igazán, s ha voltak, akik az úttörés munkásságának kijáró tiszteletet meg akarták vonni tőle, az alkotás itt is jórészt az ő nyugtalan szellemének jutott. «... Magyarország szinte legkiesb vidékét elhanyagolt állapotából kiemelni oly szempont, mely minden hú hazafinak legközelebb fekszik érdekében» — írja 1846-ban («Balatoni Gőzhajózás»), s attól fogva egyik legkedvesebb álma, hogy a Balaton környékét kiemelje csúf kereteiből. E nagy vállalkozás történetét írta meg dr. Farkas László, a Széchenyi-kor egyik nagy tudású és szorgalmas, fiatal kutatója. Részletesen ismerteti az előmunkálatokat, a «Balatoni Gőzhajózási Társaság» megalakulását, Széchenyi híres röpiratának hatását, a küzdelmet, mely az első balatoni gőzhajó megindulásáig ugyancsak munkába állította a nemes grófot, míg végre a «Kisfaludy» végre csakugyan útra kelhetett utasaival, s a rendszeres hajózás megkezdődött a Balatonon. Sajnos, Széchenyi csakhamar Döblingbe vonult s így érthető, ha nélküle korán beállt a csüggedés. «1848 szeptember 21-én még egyszer nekivágott a füredi kikötőből a «Kisfaludy» a kéklő haboknak és vitte Szemes felé az ország nádorát, aki a hajó fedélzetén hiába várta az ellenség vezérét és a horvátok bánját, Jelasichot.»

Farkas László ismeri a kérdést minden tényezőjét, s alig 60 oldalas füzetében egy egész könyv anyagát tárja elénk magvas, igen kifejező nyelven. Az értékes munka a «Veszprém megyei Történelmi, Régészeti és Néprajzi Társulat» *Veszprém megye multja* c. sorozatában jelent meg.

Szatmári.

Andrews : A sarkoktól az egyenlítőig. (Dante-kiadás.) Andrews, az Amerikai Természettudományi Múzeum tudósa, igen kellemes csevegő. Könyvében sok mindenről van szó, ami az olvasót érdekelheti, de talán mégis leginkább azok a vonatkozásai kötik le figyelmünket, amelyekben az amerikai múzeumi életet ismerteti és elmondja, hogy a gazdag Amerika, a realitások világa, ahol egyetlen centet sem adnak ki úgy, hogy ne kapjanak valamit érte, milyen horribilis összegeket áldoz múzeumi célokra. A múzeum fölépítésére mintegy huszonötmillió dollárt irányoztak elő s a könyv megírásakor az épületek még félig sem voltak meg, de az évi büdzsé mégis másfélmillió dollárra rúgott. Andrews azonban a maga nagy expedícióra a pénzt úgy szedte össze a nagy pénzemberektől. Azt írja : «1927-ben New-Yorkban és a szomszédos városokban tíz millió gyermekre terjedt ki a múzeum tevékenysége ; körülbelül két és félmillió ember fordult meg a múzeumban. Mindennap autók viszik a madár-, emlőállat-, vagy ásványgyűjteményeket kölcsön a különféle iskolákba . . . A nyilvános iskoláknak száz meg százezer diapozitívet és mozgófényképfelvételt adunk kölcsön . . . 1926-ban az iskolák szolgáltára a város külön épületet emelt majdnem kilencszázezer dollár költséggel. Ez az intézet összekötőkapocs a múzeum és hatalmas iskolai rendszerünk között». Azonkívül az expedíciók útjait és eredményeit állandóan közlik a közönséggel s így a